

Покрити зърна

„Покрити зърна“¹ е последната голяма монография, посветена на един по-конкретен проблем от полето на карбонатната седиментология. Монографията е колективен труд, организиран от известния полски специалист по карбонатните скали Dr. T. M. Perut², отпечатана от издателство „Springer“.

Терминът „покрити зърна“ е употребен като родов термин, включващ химически утаени и биогенноинкрустирани зърна. Въпросите за терминологията, класификацията, генезиса и практическото значение на покритите зърна са широко разисквани.

Книгата е написана от голям колектив от автори главно от Западна Европа и Северна Америка. Единични представители има от Китай, Австралия, Южна Африка и Израел. Източноевропейското участие е представено от Полша, Югославия и България. Изследвани са разнообразни обекти от почти всички континенти с възраст от протерозоя до кватерна включително. Книгата е в обем 655 с. и съдържа 359 фигури.

Материалът е разпределен в 6 раздела.

В първия раздел са разгледани въпросите, свързани с терминологията, класификацията и генезиса на покритите зърна. Отделено е внимание на редките и разсеяни елементи и изотопите на въглерода и кислорода. Екологичният подход е разискван също. Една твърде специфична статия разглежда класификацията и физическите параметри на образуване на нарастващите лапили или тинести топки във вулканската пепел. Особен интерес представлява ди-

скусията върху проблемите на класификацията на покритите зърна.

Проблемите на оондите са предмет на втория раздел. Представени са много данни и генетични интерпретации на древни съвременни оиди и оолити. Геохимични и петрографски факти са посочени като индикатори за фащиалните условия.

Един малък раздел (3) е посветен на описанието и генезиса на родоидите. Терминът „родоиди“ е бил предложен за биогенноинкрустирани зърна, свързани с дейността на червените водорасли. Разгледани са примери на пермски, неозойски и съвременни родоиди.

В раздел пети са разгледани почти всички седиментоложки аспекти на онкоидите. Този раздел е най-големият по обем. Онкоидите са една група на водораслови, цианобактериални и бактериални покрити зърна. Тук са изключени червените водорасли. Те са образувани в морски условия и в пресноводната фреатична зона. Описани са съвременни онкоиди от езерни, речни и морски среди. Подчертана е приликата между съвременните пресноводни форми и древните морски онкоиди. В този раздел са разгледани номенклатурата, класификацията и генезисът на триаските онкоиди от Централните Балканиди.

Вадоидите са покрити зърна, които се образуват във вадозна среда. Проблемите, свързани с тях, са разисквани в раздел пети. Вадоидите са образувани в различни среди — от пресноводни потоци до засолените себкха среди. Независимо от това много автори отбелязват приликата между тях.

В раздел шести са включени статии, засягащи различни покрити зърна от различни среди.

Монографията „Coated Grains“ представлява голям интерес за всички литолози.

Г. Чаталов

¹ *Coated Grains*, 1983. Edited by Tadeusz M. Perut. Springer-Verlag, Berlin—Heidelberg—New York—Tokyo. 655 p.

² Dr. Tadeusz M. Perut, Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka, 4, 00—975, Warszawa, Poland.